

Методика формування вокально-виконавських навичок студентів мистецьких спеціальностей засобами естрадної пісні

Бондарчук Алла Ярославівна¹

Рівненський державний гуманітарний університет, Рівне, Україна

E-mail: allabondarchuk@ukr.net

ORCID ID <https://orcid.org/0000-0003-4492-8954>

У статті здійснено теоретичний аналіз наукових джерел щодо висвітлення в них сутності та змісту формування вокально-виконавських навичок студентів мистецьких спеціальностей; досліджено наявні наукові визначення поняття «вокально-виконавські навички»; визначено вплив естрадної пісні на формування вокально-виконавських навичок студента; розроблено та експериментально перевірено дієвість запропонованої методики. Мета статті полягає у визначенні динаміки формування вокально-виконавських навичок студентів мистецьких спеціальностей за умов використання естрадної пісні на заняттях з постановки голосу. Застосовано загальнонаукові методи теоретичного та емпіричного рівнів: аналіз і узагальнення теорії та практики естрадного співу; вивчення передового вокально-педагогічного досвіду у сфері вокального музичного навчання; аналіз власної педагогічної діяльності та її результатів; педагогічні спостереження; опитування педагогів-вокалістів; бесіди зі студентами і викладачами; анкетування; тестування; інтерв'ювання тощо. В основу методики покладено такі педагогічні принципи: принцип активізації інтересу та позитивного ставлення студентів до занять з вокалу; охорони та дбайливого ставлення до співочого голосу; поступовості та послідовності; доступності та ефективності вокального репертуару; творчості; принцип впровадження у процес вокального навчання студента вокаліста елементів театрального мистецтва. Методика передбачала використання певних форм навчання (індивідуальні заняття, самостійна робота, словесна форма навчання, робота на сцені) та методів (методи прямого впливу на м'язові настанови (вокальні вправи, вокалізи, відпрацювання технічних елементів вокального твору, пояснювально-ілюстративний, репродуктивний, метод вільних асоціацій, метод емпатії, відеометод, метод майстер-класу). Результати формувального експерименту та порівняльний аналіз отриманих даних довели дієвість та ефективність запропонованої методики формування вокально-виконавських навичок студентів мистецьких спеціальностей засобами естрадної пісні.

Ключові слова: естрадна пісня, вокально-виконавські навички, вокальні прийоми, субтон, фальцет, *twang*, *belting*, академічний звук.

Вступ. Важливим складником фахового становлення співака є його вокально-виконавська підготовка. Адже поряд із досконалим володінням голосовим апаратом, уміннями художнього та технічного відтворення образів твору, вокаліст має володіти і виконавськими навичками, що, у свою чергу, охоплює комплекс естетичних вимірів поведінки, виконавської майстерності, інтерпретаційних умінь тощо.

Дослідники з вокальної педагогіки стверджують, що використання естрадної пісні під час занять з постановки голосу дозволяє вдосконалити традиційну класичну систему викладання, наповнити її новим змістом, активізувати вокальну діяльність студентів мистецьких спеціальностей. Останнім часом актуалізуються дослідження, присвячені проблемам сучасного естрадного виконавства (Н. Дрожжина, Л. Прохорова, С. Чернікова та інші), вокальної культури (Т. Ткаченко, Ван Цзяньшу та ін.). Попри значущість кола розглянутих питань, проблема формування вокально-виконавських навичок засобами естрадної пісні поки що не дістала належного наукового висвітлення.

Мета та завдання дослідження. Мета статті полягає у визначенні динаміки формування вокально-виконавських навичок студентів мистецьких спеціальностей за умов використання естрадної пісні на заняттях з постановки голосу, тобто емпірична перевірка ефективності запропонованої нами методики. Завдання: здійснити теоретичний аналіз наукових джерел щодо висвітлення в них сутності та змісту формування вокально-виконавських навичок у студентів мистецьких спеціальностей; дослідити наявні наукові визначення поняття «вокально-виконавські навички»; окреслити вплив естрадної пісні на формування вокально-виконавських навичок студента; експериментально перевірити

¹ кандидат педагогічних наук, доцент кафедри пісенно-хорової практики та постановки голосу Рівненського державного гуманітарного університету

дієвість запропонованої нами методики формування вокально-виконавських навичок студентів мистецьких спеціальностей засобами естрадної пісні.

Матеріали та методи дослідження. Застосовано загальнонаукові методи теоретичного та емпіричного рівнів: аналіз і узагальнення теорії та практики естрадного співу; вивчення передового вокально-педагогічного досвіду у сфері вокального музичного навчання; аналіз власної педагогічної діяльності та її результатів; педагогічні спостереження; опитування педагогів-вокалістів; бесіди зі студентами й викладачами; анкетування; тестування; інтерв'ювання тощо.

Результати дослідження. Вокально-виконавські навички – це здатність вокаліста діяти за логікою змісту музичного образу, користуватися сценічними рухами, які відповідають змісту музики й впливають на її сприйняття слухачами (Василенко, 2007).

За даними досліджень Ю. Цагареллі, вокально-виконавські навички складаються із психомоторних навичок, надійності концертного виконання й артистизму (Цагареллі, 2008).

Центральною структурою в розвитку вокально-виконавських навичок є апарат вокаліста – поєднання всіх технічних знань та вмій в технічний комплекс; емоційних здібностей та інтелектуальних властивостей – у художній комплекс. Ці два комплекси і складають вокально-виконавський апарат співака (Андрейко, 2004: 11; Рудницька, 1998: 128).

Основу вокально-виконавських навичок студента становлять вокальні навички – комплекс автоматизованих дій різних частин співацького апарату, які відбуваються в процесі співу і ПОРЯДКОВУ волі співака та його виконавським бажанням. Вокальними навичками є співацька постава, дихання, звукоутворення та звуковедення, дикція, артикуляція і чистота інтонування (Гавацко, 2017).

Ю. Юцевич указує на те, що навіть, не маючи особливих вокальних даних, майбутні співаки, які володіють ефективною вокальною технікою, зможуть не тільки зберігати голос протягом тривалого часу, але й примножувати творчі здобутки, накопичувати значний сценічний досвід, удосконалювати свою майстерність, зокрема свої вокально-виконавські навички (Юцевич, 1998: 36). Створення художнього образу, на думку Н. Яковлевої, – головна мета вокаліста. Художній образ створюється не тільки в процесі роботи над музичним твором, а й у процесі виконання – як синтезу «домашньої заготовки» та інтуїції, імпровізаційності у вже «зробленому» творі (Яковлева, 2005: 476).

Отже, вокально-виконавські навички – це комплекс технічних і художніх навичок. До вокально-технічних навичок відносяться постановка голосового апарату, дихання, звукоутворення, дикція, артикуляція, інтонування тощо та робота над вокальним твором. До художніх навичок належить інтерпретація та робота на сцені.

Сучасний естрадний спів є найпопулярнішим жанром і належить до числа найбільш масових, доступних і популярних видів естрадного мистецтва, а естрадна пісня є формою не тільки художньої творчості, а й проявом національно-культурних цінностей та культурних надбань різних народів. Саме естрадна пісня упродовж довготривалої історії не тільки зберегла свою самобутність, а й розвинулася якісно, збагатившись яскравими сюжетами, образами, лексикою, композиційними побудовами та технікою виконання («Естрадне мистецтво»).

Дослідження в музичній педагогіці й психології дозволяють стверджувати, що специфіка естрадного співу визначається насамперед: музично-естетичним досвідом особистості; досвідом музичного сприйняття творів естрадного напрямку; використанням технічних засобів (мікрофон, вокальна обробка, динаміки, навушники тощо); поєднання вокально-слухових індивідуальних особистісних якостей із музично-естетичними особливостями виконавця (Гавацко, 2017).

Розглянемо основні вокальні прийоми, які є характерними для сучасного естрадного виконавства.

Белтінг – один із найпопулярніших прийомів, який прийшов в естрадний вокал із соула. Термін «белтінг» (to belt) дослівно перекладається як – «кричати», тобто співати гучно в повну силу. Насправді – це вміння брати високі ноти повним голосом. Суть вся в тому, що таке вміння стає можливим лише за відповідної комбінації складників: сили голосу, його спрямованості на слухача і наявності вродженого або набутого механізму здорового крику. Отже, виконання белтінгу потребує як допомоги від м'язів голосових зв'язок, які відповідають за їх щільне змикання, так і особливого, сильного дихання.

В естрадному співі широко використовується такий спосіб звукоутворення, як субтон для передання чуттєвості і м'якості звучання голосу, іноді з додаванням сипу. Особливості його використання відбуваються за рахунок неповного змикання зв'язок, із пропущенням через них повітря. При співі субтоном використовуються головний і грудний регістри (змішане звукоутворення).

Тванг (Twang) додає голосу дзвінкого металевого звучання, завдяки чому він звучить потужно і щільно. Не можна плутати гнусавість і twang, оскільки це абсолютно різні поняття. Є спеціальні вправи

на букву «н» або «м» для відчуття близького носового звуку, що допоможуть навчитися користуватися цим прийомом без призвуку гнусавості. Виконання цих вправ вимагає від вокаліста володіння дихальним апаратом і контролю стану м'якого піднебіння та гортані.

Термін «фальцет» (італ. Falsetto) або фістула означає високий діапазон, який буває вище нормального діапазону чоловічого голосу, з використанням тільки головного регістра. При сприйнятті на слух фальцетний тип звучання відповідає легкому, дзвінкому голосу при винятковому головному резонуванні (Чернікова, 2005).

Академічний звук. Основні методичні принципи виконання полягають у такому: «звук на опорі»; костоабдомінальний (грудно-черевний) тип дихання, за яким діафрагма бере активну участь у регуляції фонаційного видиху; вироблення вібраційних відчуттів в області «маски», що є індикатором «польотності» звуку.

Висвітливши основні вокальні прийоми, що характерні для сучасного естрадного виконавства, варто зауважимо, що емоційний чинник в естрадному співі має особливе значення, оскільки не можна добре співати, перебуваючи в нейтральному стані. Емоція – це своєрідна рушійна сила фонації, енергія співака, яка ефективно налаштовує його на правильне функціонування голосового апарату (Юцевич, 1998).

Як бачимо, вокальна підготовка студентів мистецьких спеціальностей передбачає необхідність формування значної кількості специфічних вокально-виконавських навичок, які вимагають дещо переглянути традиційні методи навчання. А, отже, пропонуємо методику, яка спрямована на ефективне формування вокально-виконавських навичок студентів мистецьких спеціальностей.

Запропонована методика спрямовувалася на формування вокально-виконавських навичок студентів засобами естрадної пісні та передбачала виконання низки завдань, таких як: залучення студентів до всіх видів вокально-виконавської діяльності; задоволення їхніх потреб у самопізнанні, самовдосконаленні, самоактуалізації засобами естрадної пісні; формування і розвиток вокально-технічних навичок; виховання музичного смаку та здатності до емоційного відгуку; передання художнього образу засобами перевтілення; віміле використання під час співу емоцій, темпераменту, міміки, жестикуляції для розкриття певного сценічного образу.

В основу запропонованої методики було покладено такі педагогічні принципи: принцип активізації інтересу та позитивного ставлення студентів до занять із вокалу; принципи охорони та дбайливого ставлення до співочого голосу; поступовості та послідовності; доступності та ефективності вокального репертуару; принципи творчості та впровадження у процес вокального навчання студента-вокаліста елементів театрального мистецтва.

Методика формування вокально-виконавських навичок студентів мистецьких спеціальностей засобами естрадної пісні передбачала використання певних форм навчання (індивідуальні заняття, самостійна робота, словесна форма навчання, робота на сцені) та методів (методи прямого впливу на м'язові настанови (вокальні вправи, вокалізи, відпрацювання технічних елементів вокального твору), пояснювально-ілюстративний, репродуктивний, метод вільних асоціацій, метод емпатії, відеометод, метод майстер-класу).

Використання в освітньому процесі запропонованих методів спрямовувалося на стимулювання навчальної та розумової активності студентів, спонукання їх до цілеспрямованого і свідомого виконання тих дій, які необхідні для формування вокаліста в цілому, а саме: оволодіння вокально-технічними та сценічними навичками, які складають основу вокально-виконавських навичок студентів.

На початковому етапі вокальна діяльність студентів мала переважно репродуктивно-наслідувальний характер, важливим завданням якого було ознайомлення з нормами та правилами охорони співацького голосу, правильною організацією процесу навчання, режиму праці та відпочинку. Використовували групу репродуктивних методів та прийомів: метод формування початкових слухових уявлень, метод ілюстрування педагогом, метод візуального контролю, прийоми «імітування», прийом «успішних випробувань». На цьому етапі ефективними були лекції з питань гігієни та охорони голосового апарату, норм та правил розвитку співацького голосу, психофізіологічні особливості процесу фонації, вікових фізіологічних та психологічних особливостей розвитку голосового апарату, мутації тощо. Користувалися також і пояснювально-ілюстративним, проблемно-пошуковим та наочно-ілюстративним методами навчання: проводили бесіди про сутність та зміст діяльності вокаліста, проблеми його практичної діяльності; знайомили з кращими зразками світового естрадного вокального мистецтва; заохочували до відвідування концертів та творчих зустрічей із відомими виконавцями та

вокальними педагогами; знайомили з історією естрадного вокального мистецтва, переглядали відеоматеріали кращих концертних виступів найвідоміших естрадних співаків.

Наступним кроком у формуванні вокально-виконавських навичок студентів було оволодіння комплексом вокально-технічних умінь, формування навичок усвідомленого координування процесу фонації, ґрунтовна теоретична підготовка.

Добір методів формування вокально-виконавських навичок здійснювався згідно зі ступенем сформованості попереднього вокального досвіду та з урахуванням специфіки фахової підготовки студентів. На цьому етапі головним завданням стало розширення мотивації, переведення її зі сфери зацікавленості у сферу формування чітких мотиваційних ціннісних настанов на процес формування вокально-виконавських навичок. Ефективним було звернення до методики «Improvisation» Ірини Цуканової, яка спрямована на розвиток співацького дихання та відчуття діафрагми, а також методу прямого впливу на м'язові настанови.

Вокально-технічні вправи для розвитку дихання (за методикою «Improvisation» Ірини Цуканової) (Сайт школи вокалу «ImproviNation»):

Вправа 1. Видихнути, набрати повітря, зафіксувати його, сформувані вузьку гортань, опустити нижню щелепу вниз, видихати повільно зі звуками «ха», «хе», «хи», «хо», «ху».

Вправа 2. Все, як у попередній, лише видих здійснюється на звуці «ф». Руки повинні знаходитися над головою і під час видиху спрямуватися вниз (ніби умовно здувати великий м'яч).

Вправа 3. «Моторний човен» або «Беззвучний звук». Ця вправа допомагає контролювати потік повітря та не накидатися на початок фраз. Виконується під клацання пальців на рахунок від двох до восьми та на різні ритмічні малюнки.

Вправа 4. На вміння користуватися гортанню. Знайти гортань за допомогою звука «ис» або «иф», який спрямувати в гортань. Вправа полягає в ритмічному повторі на одній ноті кілька разів підряд складу «ис» та складу «иф», поступово прискорюючи темп до максимально швидкого.

Вправа 5. На гортанні точки. На звук «ф» потрібно видувати повітря під ритм або під клацання пальців.

Після виконання вправ на дихання пояснювали студентам про два основних реєстри (грудний та головний) та про основні естрадні вокальні прийоми, які виконуються в цих реєстрах (у грудному реєстрі виконується субтон, Twang та Белтінг, а в головному – фальцет та академічний звук).

Вокально-технічні вправи для формування основних естрадних вокальних прийомів:

Вправа 1. Субтон.

Виконується із відкритим ротом у боки, акцентується на тому, що звук повинен виходити з повітрям на склад «на», «ла», «га», «та».... При цьому звук знаходиться в нижній щелепі, корінь язика опущений.

Вправа 2. Twang. Вправа виконується на звуки «н» або «м». Слідкувати, щоб звук був близьким, носовим, але не гнусавим. Положення рота повинно бути таким, як і при виконанні субтону, а корінь язика при цьому підніматися до м'якого піднебіння. Таким чином потрібно намагатися отримати звук без повітря на склад «на» (багаторазово повторюючи його). Увагу слід концентрувати на звукові «н», наголошуючи на тому, щоб щелепа залишалася нерухомою.

Вправа 3. Belting. Виконання цієї вправи потребує як допомоги від м'язів голосових зв'язок, які відповідають за їх щільне змикання, так і особливо сильного дихання. Язик повинен лежати «лопаткою» внизу щелепи, а звук спрямовуватися в тверде піднебіння, корінь язика повинен бути опущеним. Вправа виконується на склади «Е-гей» «О-гов».

Вправа 4. Фальцет. При виконанні цієї вправи вихід із гортані повинен бути максимально звужимим, а потік повітряного потоку – максимально збільшити і видихати на краї розширених зв'язок. Якщо опора звуку фальцетного голосу знайдена правильно, тоді він набуває яскравості та легкості. Потрібно відтворювати звуки «стону», «видиху», «слабкості».

Вправа 5. Академічний звук. Під час виконання цієї вправи потрібно концентрувати увагу студентів на формуванні зівка, купола м'якого піднебіння, опущеного кореня язика, опущеної гортані, статичного пресу. Зівок м'якого піднебіння повинен залишатись як у класичному вокалі, купол твердого піднебіння прибиратися за допомогою нижньої губи, яка ніби подається вперед, губи і обличчя повинні залишатися в спокійному положенні. Таким чином досягається прийом, який характерний естрадній манері співу. Вправа виконується зі словами «Love you».

Усі вище описані вокальні прийоми використовувалися студентами під час вивчення сучасних естрадних пісень у комплексі з іншими вокальними вправами, які довели свою педагогічну ефективність,

а саме: вправи за методикою Сета Ріггса (Ріггс, 2000), В. Ємельянова (Сайт Ємельянова В. В.), Джо Естіл (Сайт «Estill Voice Training») та ін.

Наступним кроком у процесі формуванні вокально-виконавських навичок студентів була робота над музичним твором.

Розпочинали з перегляду відео запису цієї композиції (відеометод) та аналізували літературний текст. Зрозумівши зміст твору, студенти перевтілювалися в образ головного героя, поставивши себе на його місце, співпереживали та співчували його історії (метод емпатії). За допомогою методу вільних асоціацій концентрували увагу студента на асоціативній візуалізації процесу. Цей метод допомагає вокалісту креативно мислити, створювати власні асоціації до певного твору.

Після загального ознайомлення з піснею переходили до технічного опрацювання кожної музичної фрази, що мала на меті визначення манери виконання, вокальних прийомів, засобів, динаміки тощо. За результатами такого аналізу складалася схема, за якою відбувався процес подальшого вивчення композиції. На цьому етапі користувалися методом прямого впливу на м'язові настанови.

Завершували роботу над обраним вокальним твором побудовою фраз, кульмінаційних моментів, роботою над характером, динамікою, сценічними рухами та загальним поданням пісні (метод вільних асоціацій, метод емпатії).

Кінцевим етапом методики формування вокально-виконавських навичок студентів мистецьких спеціальностей засобами естрадної пісні була безпосередня їхня участь у концертних виступах, що допомогла сформувати стійку мотивацію до вдосконалення, бажання завойовувати авторитет серед педагогів та студентів, прагнення до самовираження.

Здійснення студентами активної виконавської діяльності відбувалося в ході звітних концертів, просвітницької, благодійницької та фестивально-конкурсної діяльності, що сприяло формуванню їхніх вокально-виконавських навичок.

Завдання цього етапу: узагальнення та закріплення досвіду вокального виконавства, формування у студентів вокальних, виконавських, педагогічних знань, умінь та навичок, а також адаптація вокально-виконавських навичок до умов професійної діяльності, нагромадження естрадного вокального репертуару для подальшої діяльності.

На цьому етапі досить ефективним було застосування прийому «уявного перенесення», який спрямовувався на уникнення хвилювання під час виступу на сцені. Студентам було запропоновано уявно перенестися в середовище, відображене у змісті тієї чи тієї пісні. Використання цього прийому сприяло зосередженню студента на власних відчуттях, творчих емоціях, перенесенню уваги від емоцій хвилювання на творчий процес. Під час публічних виступів пропонували студентам задіювати психоемоційні сили (почуття, емоції, переживання), оскільки зосередження уваги лише на виконанні моторно-рухових дій, її загострення на конкретних вокально-технічних труднощах виконання, перешкоджає втіленню художнього образу. Безпосередньо перед виступом студенти подумки проспівували твір, відмежовувалися від емоцій страху шляхом зосередження на творчих переживаннях героя твору.

По завершенні експериментальної роботи було проведено контрольні зрізи. Порівняння результатів діагностування в експериментальній та контрольній групах на початковому і підсумковому етапах дослідження довели ефективність методики і підтвердили гіпотезу: впровадження естрадної пісні в освітній процес мистецьких спеціальностей сприятиме підвищенню рівня сформованості вокально-виконавських навичок студентів, оскільки її перевагою є імпровізаційність, лаконізм, соціальна мобільність, доступність сприйняття, жанрове розмаїття і звичайно художньо-виховний потенціал.

Обговорення результатів здійснювалося на кафедрі пісенно-хорової практики та постановки голосу Рівненського державного гуманітарного університету під час проведення наукових семінарів, бесід та майстер-класів.

Висновки. Здійснено теоретичний аналіз наукових джерел щодо висвітлення в них сутності та змісту формування вокально-виконавських навичок студентів мистецьких спеціальностей, досліджено наявні наукові визначення поняття «вокально-виконавські навички», окреслено вплив естрадної пісні на формування вокально-виконавських навичок студента. Результати експерименту та порівняльний аналіз отриманих даних довели дієвість та ефективність запропонованої методики формування вокально-виконавських навичок студентів мистецьких спеціальностей засобами естрадної пісні.

Проведене дослідження не вичерпує всіх питань, що стосуються означеної проблеми. Потребує спеціальних досліджень питання розробки новітніх технологій естрадно-співацької діяльності студентів мистецьких спеціальностей, визначення педагогічної доцільності естрадно-виконавського репертуару.

Література

- Андрейко О. І. Методи вдосконалення виконавського апарату музиканта-інструменталіста: дис. ... кандидата пед. наук: 13.00.02. Київ: 2004. 185 с.
- Василенко Л. М. Шляхи становлення педагогічної майстерності майбутнього педагога-вокаліста. *Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова*. 2007. №5. С. 72-75.
- Гавацко Е. П. Формування вокальних навичок у вихованців студії естрадного співу: наук.-метод. посіб. Ужгород: Закарпатський ін-т післяд. вищої освіти, 2017. 65 с.
- Риггс С. Как стать звездой. Аудиошкола для вокалистов. М.: 2000. 102 с.
- Риггс Сет. Как стать звездой. М.: Guitar College, 2000. 104 с.
- Рудницька О. П. Основи викладання мистецьких дисциплін: навч. посіб. К.: 1998. 351 с.
- Цагарелли Ю. А. Психология музыкально-исполнительской деятельности: учеб. пособие. СПб.: Композитор С-П., 2008. 368 с.
- Чернікова С. В. Естрадне мистецтво в контексті розвитку суспільства. Актуальні проблеми історії, теорії та практики художньої культури. 2005 №2. С. 86-94.
- Южанин М. А. О некоторых закономерностях формирования художественных оценок. *Критика и музыкознание*. 1997. С. 23-36.
- Юцевич Ю. Є. Теорія і методика формування співацького голосу: навч.-метод. посіб. К.: ІЗМН, 1998. 160 с.
- Яковлева Н. А. Анализ и интерпретация произведения искусства: учеб. пособие. М.: Высшая школа, 2005. 551 с.
- «Естрадне мистецтво» URL: <http://osvita.ua/vnz/reports/culture/10215/>
- Сайт Емельянова В. В. «Фонопедический метод развития голоса» URL: <https://www.emelyanov-fmrg.ru/>.
- Сайт «Estill Voice Training» URL: <http://evt.vocalmechanika.ru/>
- Сайт школи вокалу «ImproviNation». URL: <https://impro.ooo/>

Methods of forming vocal and performing skills of the students majoring in art specialties by means of pop songs

Bondarchuk Alla²

Rivne State University of the Humanities, Rivne, Ukraine.

The article provides a theoretical analysis of scientific sources to highlight the essence and content of the formation of vocal and performing skills of the students majoring in art specialties; the existing scientific definitions of the concept "vocal-performing skills" have been investigated; the influence of pop songs on the formation of vocal and performing skills of the student has been determined; the efficiency of the offered techniques has been developed and experimentally checked. The purpose of the article is to determine the dynamics of growth of vocal and performing skills of the students majoring in art specialties under conditions of using pop songs at the lessons of voice training. General scientific methods of theoretical and empirical levels are applied: the analysis and generalisation of the theory and practice of pop singing; the study of advanced vocal and pedagogical experience in the field of vocal music education; the analysis of the author's pedagogical activity and its results; pedagogical observations; the survey of vocal teachers; the conversations with students and teachers; questionnaires; testing; interviews, etc. The basis of this technique is the pedagogical principles as follows: the principle of activating the interest and positive attitude of students to vocal lessons; the principle of protection and care for the singing voice; the principle of gradualness and consistency; the principle of availability and efficiency of the vocal repertoire; the principle of creativity; the principle of introducing elements of theatrical arts into the process of vocal education of students – future vocalists. The designated method involved the use of certain forms of learning (individual lessons, independent work, verbal form of learning, work on stage) and methods (methods of direct influence on muscular settings (vocal exercises, vocalisations, practice of technical elements of vocal work, explanatory-illustrative, reproductive, method of free associations, method of empathy, video method, method of master classes).

The results of the formative experiment and comparative analysis of the obtained data have proved the effectiveness and efficiency of our proposed method aimed at forming vocal and performing skills of the students majoring in art specialties by means of pop songs.

² PhD (Pedagogical Sciences), Associate Professor at the Chair of Song and Choir Practice and Voice Production at the Rivne State University of the Humanities

Keywords: pop songs, vocal-performing skills, vocal techniques, subtone, falsetto, twang, belting, academic sound.

References

- Andreyko, O.I. (2004). *Metody vdoskonalennya vykonavskoho aparatu muzykanta-instrumentalista* [Methods of improving the performing apparatus of a musician-instrumentalist]. *Candidate's thesis*. Kiev [in Ukrainian].
- Chyernikova, S.V. (2005). *Estradne mystetstvo v konteksti rozvytku suspilstva* [Variety art in the context of society development]. *Aktualni problemy istoriyi, teoriiy ta praktyky khudozhnoyi kultury – Actual problems of history, theory and practice of art culture*, 2, 86–94 [in Ukrainian].
- «Estradne mystetstvo» [«Variety art»]. (n.d) *osvita.ua*. Retrieved from <http://osvita.ua/vnz/reports/culture/10215/> [in Ukrainian].
- Havatsko, E.P. (2017). *Formuvannya vokalnykh navychok u vykhovantsiv studiyi estradnoho spivu* [Formation of vocal skills in students of pop singing studio]. Uzhhorod: Transcarpathian Inst. of higher education [in Ukrainian].
- Riggs, Set (2000). *Kak stat' zvezдой. Audioshkola dlya vokalistov* [How to become a star. Audio School for Vocalists]. Moskva [in Russian].
- Riggs, Set (2000). *Kak stat' zvezдой* [How to become a star]. Moskva: Guitar College [in Russian].
- Rudnytska, O.P. (1998) *Osnovy vykladannya mystetskykh dystsyplin* [Fundamentals of teaching art disciplines]. Kyiv. [in Ukrainian].
- Sayt Yemel'yanova V.V. «Fonopedicheskiy metod razvitiya golosa» [Site V. V. Emelyanova «Phonopedic method of voice development»]. www.emelyanov-fmrg.ru. Retrieved from <https://www.emelyanov-fmrg.ru/>. [in Russian]
- Sayt «Estill Voice Training». evt.vocalmechanika.ru. Retrieved from <http://evt.vocalmechanika.ru/>
- Sayt shkoly vokalu «ImproviNation» [The site of the vocal school «ImproviNation»]. impro.ooo. Retrieved from <https://impro.ooo/> [in Ukrainian].
- Tsagarelli, YU.A. *Psikhologiya muzykal'no-ispolnitel'skoy deyatel'nosti* [Psychology of musical performance]. SPb.: Composer S.P [in Russian]
- Vasylenko, L.M. (2007). *Shlyakhy stanovlennya pedahohichnoyi maysternosti maybutnoho pedahohavokalista* [Ways of formation of pedagogical skill of the future teacher-vocalist]. *Naukovyy chasopys Natsionalnoho pedahohichnoho universytetu imeni M.P.Drahomanova – Scientific journal of the National Pedagogical University named after N.P.Drahomanov*, 5, 72-75 [in Ukrainian].
- Yakovleva, N.A. (2005). *Analiz i interpretatsiya proizvedeniya iskusstva* [Analysis and interpretation of a work of art]. Moskva: Vysshaya shkola [in Russian].
- Yutsevych, YU.YE. (1998). *Teoriya i metodyka formuvannya spivatskoho holosu* [Theory and methods of formation of the singing voice]. Kyiv: IZMN [in Ukrainian].
- Yuzhanin, M.A. (1997). *O nekotorykh zakonomernostyakh formirovaniya khudozhestvennykh otsenok* [On some patterns of the formation of artistic assessments]. *Kritika i muzykoznavniye – Criticism and musicology*, 23-36 [in Russian].

Accepted: August 05, 2020

